

Dr. sc. Vlatka Bilas

Docent
Ekonomski fakultet Zagreb
Trg J.F. Kennedy 6, 10 000 Zagreb
E-mail: vbilas@efzg.hr

Sanja Franc, univ. spec.oec.

Znanstveni novak
Ekonomski fakultet Zagreb
Trg J.F. Kennedy 6, 10 000 Zagreb
E-mail: sfranc@efzg.hr

Aleksandra Cota

Student
Ekonomski fakultet Zagreb
Trg J.F. Kennedy 6, 10 000 Zagreb
E-mail: aleksandra.cota@yahoo.com

PREDPRISTUPNI FONDOVI EUROPSKE UNIJE I REPUBLIKA HRVATSKA

UDK /UDC: 339.923(497.5:4-67EU)

JEL klasifikacija /JEL classification: F15, F36

Stručni članak / Professional paper

Primljeno / Received: 27. ožujka 2011. / March 27, 2011

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 30. svibnja 2011 / May 30, 2011

Sažetak

Predpristupni fondovi predstavljaju jedan od najvažnijih instrumenata regionalne politike koji stoji na raspolaganju zamljama kandidatkinjama za ulazak u Europsku uniju. Republici Hrvatskoj dostupni su od 2001. godine kroz program pomoći CARDS, zatim kroz PHARE, ISPA i SAPARD te od 2007. godine kroz jedinstveni predpristupni fond IPA.. Cilj je rada objasniti svaki od pojedinih predpristupnih fondova, njegovu ulogu i važnost te vidjeti u kojoj je mjeri Republika Hrvatska iskoristila financijska sredstva koja su joj bila dostupna. Iskustvo u iskorištavanju predpristupnih fondova dobra je podloga i prilika da se Republika Hrvatska pripremi i za ostale instrumente regionalne politike u kojima će ravnopravno sudjelovati kada postane punopravna članica. U analizi se koriste i iskustva novih članica Europske unije koja služe za svojevrsnu usporedbu s trenutnim položajem Republike Hrvatske.

Ključne riječi: regionalna politika, predpristupni fondovi, strukturni fondovi, Republika Hrvatska, članice EU

1. UVOD

Republika Hrvatska ima status zemlje kandidata za ulazak u Europsku uniju (EU). Da bi postala punopravnom članicom potrebno je uskladiti mnogobrojna pitanja, kako ekonomska, tako i društvena, a jedno od tih pitanja je i pitanje regionalne politike. Jedan od instrumenta koji se koristi za rješavanje regionalnih nejednakosti su predpristupni fondovi Europske unije. Pravna je osnova za pristup takvim programima potpisivanje pristupnog partnerstva svake zemlje kandidatkinje pojedinačno s Europskom komisijom. Zemlja kandidat, u ovom slučaju Republika Hrvatska, dužna je sastaviti plan djelovanja koji uključuje popis područja u kojima je potrebno uložiti napore u radi usklađivanja s EU, što ujedno predstavlja podlogu za financiranje.

Kako bi se pridonijelo uravnoteženom razvoju EU kao cjeline bitna je što efikasnija konvergencija s postojećim zemljama članicama. Stoga je uspješno vođenje i upravljanje financijskim sredstvima iz procesa pridruživanja nužno. Predmet su istraživanja ovog rada načini na koje se dolazi do sredstava predpristupnih fondova, na koji način i u kojoj ih je mjeri Republika Hrvatska iskoristila, kakva su iskustva prijašnjih zemalja koje su bile u statusu kandidata za ulazak u EU te koja prava i obveze očekuju Republiku Hrvatsku u financijskom smislu nakon što postane punopravna članica.

Rad se sastoji od četiri poglavlja. Prvo je poglavlje uvodno. Drugo poglavlje opisuje regionalnu politiku EU i Republike Hrvatske u uvjetima pridruženja, a u trećem je poglavlju analizirana iskorištenost sredstava predpristupnih fondova od strane Republike Hrvatske. Zadnje poglavlje jest zaključak.

2. REGIONALNA POLITIKA U UVJETIMA PRIDRUŽENJA

Regionalni problemi s kojima se suočava Europska unija vezani su uz nasljedene razlike u razini dohodaka, stopi BDP-a te zaposlenosti, što po svojoj prirodi uzrokuje ekonomske nejednakosti između regija unutar Europske unije. Regionalnu politiku provodi država koja svojim uplitanjem želi smanjiti socio-ekonomske razlike između pojedinih područja kako bi ubrzala ukupan napredak zemlje.

Počeci regionalnog integriranja u Europi sežu još u 19. stoljeće. Točnije, jedan od prvih pokušaja stvaranja dobrovoljne regionalne integracije u Europi bila je carinska unija Prusije i Hesse-Darmstadta stvorena 1828. godine. (Mattli, 1999.) Ubrzo nakon toga uslijedilo je stvaranje većeg broja različitih carinskih unija na području današnje Njemačke, a nakon toga trend se nastavio u Švicarskoj i Italiji. Sljedeći veći val pokušaja regionalnog integriranja zabilježen je u posljednjem desetljeću 19. stoljeća kada su predloženi brojni projekti stvaranja velike Europske integracije. Više od pola stoljeća nakon iznošenja prvotne ideje o

Europskoj integraciji započela je njezina realizacija, odnosno započelo je udruživanje europskih zemalja s ciljem intenziviranja suradnje i postizanja mira i stabilnosti.

Regionalna politika Europske unije doživjela je velike promjene kroz povijest. Glavni je princip na kojem se temelji djelovanje EU princip solidarnosti i jedinstva između zemalja članica. Od samog početka uspostavljeno je zajedničko tržište kako bi se osigurao razvoj zemalja članica i omogućilo premošćivanje jaza u razvijenosti između određenih regija. (Jovančević, 2005., str. 273.)

2.1. Izazovi proširenja

Proširenje Europske unije može uzrokovati znatne probleme. Razina ekonomskog razvoja nekih novih članica i zemalja kandidatkinja mnogo je niža nego u „starih“ članica EU te su za takve nove članice potrebni golemi transferi od dotadašnjih članica kako bi se njihov ekonomski razvoj doveo na zadovoljavajuću razinu. Pri primanju novih članica, osim kriterija ekonomskog razvoja, bitno je mogu li potencijalne nove članice ispuniti osnovna načela slobode, demokracije, poštivanja ljudskih prava i vladavine prava. (Grgić i Bilas, 2008., str. 287.)

Dodatno je pitanje, koje se javlja nakon proširenja, funkcioniranje EU s većim brojem članica. Djelovanje samih institucija EU i donošenje odluka može postati teže i problematično s većim brojem članica, budući da je u takvoj situaciji teže postići konsenzus. Rješenje dileme između produbljivanja i proširivanja moglo bi biti u prihvaćanju *Europe više brzina* (engl. *multi-speed Europe*) ili *Europe po želji* (franc. *Europe à la carte*). (Hansen. i Nielsen, 1997.)

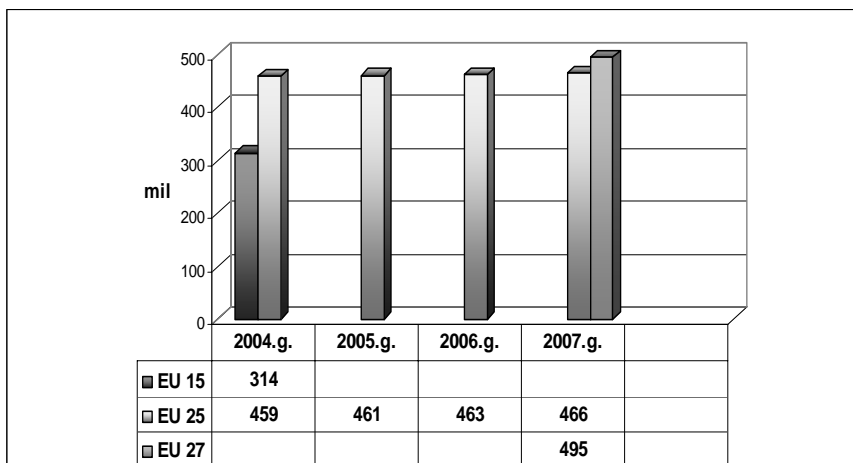
Europa više brzina predstavlja rješenje po kojem bi se sve članice EU trebale složiti oko dugoročnih ciljeva integracije, ali svaka im prići na svoj način, svojom brzinom. U *Europi po želji* svaka bi individualna zemlja sudjelovala samo u onim elementima integracije za koje joj se čini da će joj donijeti određene prednosti. Međutim, ovo je teško održivo zbog samog funkcioniranja cijele Unije, donošenja odluka, pravnih i političkih komplikacija.

S najnovijim proširenjem Europska unija suočila se s teškim zadatkom, ali je stvorila i dodatne prilike za napredak u željenom smjeru, a to se svakako odnosi na želju da se poboljša njena pozicija na sceni svjetskih sila, kako ekonomskih tako i političkih.

Proširenje je dovelo do tri velika izazova za kohezijsku politiku. To su problem gospodarske nerazvijenosti, centar gravitacije kohezijske politike i nejednakost. (Barić-Punda, 2005., str. 124.)

Prvi izazov odnosi se na deset zemalja koje su se pridružile EU 2004. godine te Rumunjsku i Bugarsku koje su postale članice 2007. godine. Tih dvanaest zemalja znatno su nižeg stupnja gospodarske razvijenosti od prosjeka

EU. Iako se na poboljšanju njihovog stanja radilo godinama prije nego su postale punopravne članice, problem nerazvijenih regija, koji je postojao i prije, ovim se proširenjem dodatno povećao. Grafikon 1. prikazuje povećanje ukupnog stanovništva od 2004. godine, kada se EU pridružilo deset novih članica, do 2007. godine i ulaska još dvije članice, Rumunjske i Bugarske. Jedinstveno tržište je s 314 milijuna potrošača, koliko ih je u eurozoni bilo 2004. godine, naraslo na oko 495 milijuna stanovnika koliko broji cjelokupan prostor EU u 2007. godini.

Izvor: European Commission (2010b) Eurostat: Total population. Dostupno na: <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table> [15. studeni 2010.]

Grafikon 1. Broj stanovnika EU 15, EU 25 i EU 27

Drugi izazov vezan je uz centar gravitacije za kohezijsku politiku koja je ujedno i najznačajnija politika koja se provodi unutar EU. Taj je centar s posljednjim proširenjem pomaknut na Istočnu Europu gdje živi otprilike četvrtina stanovnika ukupne EU populacije te je na tom prostoru BDP *per capita* niži za oko 75% od prosjeka EU.

Tablica 1. pokazuje BDP *per capita* u novih dvanaest članica EU. Podatci ukazuju na nepovoljnu ekonomsku situaciju budući da prosjek BDP *per capita* tih dvanaest zemalja iznosi 10.908,33 eura te čini tek 37,22 % BDP-a *per capita* EU 15, odnosno 46,33% BDP-a *per capita* EU 27. Među promatranim zemljama najveći BDP *per capita* imao je Cipar (20.300 EUR), a najmanji BDP *per capita* imala je Bugarska (4.000 EUR).

Tablica 1.

BDP *per capita* u novim zemljama članicama EU 2007. godine, u €

	BDP p/c	% EU 15*	% EU 27*
Estonija	11.800,00	40,27%	47,20%
Latvija	9.300,00	31,74%	37,20%
Litva	8.500,00	29,01%	34,00%
Poljska	8.200,00	27,99%	32,80%
Češka	12.300,00	41,98%	49,20%
Slovačka	10.200,00	34,81%	40,80%
Mađarska	10.000,00	40,00%	40,00%
Slovenija	17.100,00	58,36%	68,40%
Cipar	20.300,00	69,28%	81,20%
Malta	13.400,00	45,73%	53,60%
Bugarska	4.000,00	13,65%	16,00%
Rumunjska	5.800,00	19,80%	23,20%
Ukupno	130.900,00	/	/
EU 12	10.908,33	/	/
EU 15	29.300,00	37,22%	/
EU 27	25.000,00	/	43,63%

*Izvor: European Commission (2010a) Eurostat: BDP per capita 2007.g [online]. Dostupno na : <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show>. [16. studeni 2010.] i *vlastiti izračun autora.*

Naposljetku, treći izazov odnosi se na nejednakosti koje su postojale i prije proširenja, pa je potrebno uz podupiranje razvoja najnerazvijenijih regija nastaviti pružati potporu za rješavanje problema starih članica te imati na umu da strukturni problemi nisu prisutni isključivo u nerazvijenim zemljama.

2.2. Politika redistribucije proračunskih sredstava

U kontekstu redistribucijske politike EU treba naglasiti da proračun Europske unije nije velik pa kao takav ne može biti orijentiran na ostvarenje funkcije blagostanja, stoga je njegova redistribucijska uloga u samom početku ograničena.

Politika redistribucije proračunskih sredstava temelji se na političkim i ekonomskim motivima. Politički je motiv u EU relativno slabo izražen, a odnosi se na prethodno spomenuti osjećaj međusobne pripadnosti, zajedništva i solidarnosti. Ekonomski motiv očituje se kroz težnju za što učinkovitijim funkcioniranjem gospodarstva. No, ograničeni transferi mogu dovesti do negativne pojave, kao što je povećana ovisnost slabije razvijenih regija o sredstvima proračuna EU ili do problema moralnog hazarda, situacije u kojoj je usvajanje određenih politika prvenstveno motivirano dobivanjem određenih financijskih sredstava umjesto željom za bržim ekonomskim razvojem. (Arđy, 2004., str. 83.-100.)

Jedan od načina mjerenja redistribucijskih učinaka proračuna EU jest razina neto transfera primljenih iz proračuna EU. Taj je učinak ograničen na maksimalan iznos transfera koji pojedina zemlja članica može primiti (4% BDP-a).

Tablica 2.
Prihodi, rashodi i neto transferi proračuna EU u 2009.g, u mlrd € i u %

zemlja članica	prihodi	% ukupnih prihoda*	rashodi	% ukupnih rashoda*	NETO TRANSFERI*
Austrija	2,19	2,32%	1,82	1,77%	0,37
Belgija	3,24	3,43%	6,23	6,07%	-2,99
Bugarska	0,337	0,36%	0,979	0,95%	-0,642
Češka	1,21	1,28%	2,17	2,11%	-0,96
Danska	2,21	2,34%	1,33	1,30%	0,88
Njemačka	17,6	18,63%	11,7	11,40%	5,9
Estonija	0,134	0,14%	0,716	0,70%	-0,582
Irska	1,36	1,44%	1,38	1,34%	-0,02
Grčka	2,23	2,36%	5,43	5,29%	-3,2
Španjolska	10,2	10,80%	11,6	11,30%	-1,4
Francuska	18,8	19,91%	13,6	13,25%	5,2
Italija	13,9	14,72%	9,37	9,13%	4,53
Cipar	0,165	0,17%	0,172	0,17%	-0,007
Latvija	0,197	0,21%	0,751	0,73%	-0,554
Litva	0,282	0,30%	1,79	1,74%	-1,508
Luksemburg	0,276	0,29%	1,45	1,41%	-1,174
Mađarska	0,816	0,86%	3,57	3,48%	-2,754
Malta	0,054	0,06%	0,071	0,07%	-0,017
Nizozemska	1,61	1,70%	1,85	1,80%	-0,24
Poljska	2,83	3,00%	9,25	9,01%	-6,42
Portugal	1,52	1,61%	3,72	3,63%	-2,2
Rumunjska	1,22	1,29%	2,95	2,87%	-1,73
Slovenija	0,359	0,38%	0,616	0,60%	-0,257
Slovačka	0,628	0,66%	1,19	1,16%	-0,562
Finska	1,7	1,80%	1,21	1,18%	0,49
Švedska	1,48	1,57%	1,45	1,41%	0,03
V.Britanija	7,9	8,36%	6,25	6,09%	1,65
UKUPNO	94,448	100%	102,615	100,00%	

Izvor: European Commission (2010d) *Financial Programming and Budget: Funds by member state*[online]. Dostupno na: http://ec.europa.eu/budget/media/interactive/funds_by_member_state/index_en.htm [23. studeni 2010.] i * vlastiti izračun autora.

Svaka zemlja članica doprinosi proračunu određeni iznos prihoda, a isto tako u određenom iznosu koristi rashode. (Šimović H. i Šimović J., 2006., str. 75.) Na temelju podataka iz tablice 2. vidljivo je da najviše sredstava u proračun EU doprinose Francuska, Njemačka, Italija te Velika Britanija, a kod rashoda, odnosno transfera dobivenih iz proračuna, prednjače Francuska, Njemačka i Španjolska. Gledano kroz odnos davatelja i primatelja Španjolska je najveći dobitnik budući da je doprinijela prihodima proračuna EU 10,2 mlrd eura, a iz istoga raspodjelom sredstava dobila 11,6 mlrd eura 2009.g. No, Španjolska će biti veliki gubitnik u pregovorima oko proračuna za razdoblje od 2007. do 2013. godine jer blok zemalja najvećih uplatitelja na čelu s Francuskom traži da se ograniče doprinosi Španjolskoj i sredstva preusmjere siromašnim novim članicama Istočne Europe.

2.3. Regionalna politika Republike Hrvatske

Republika Hrvatska dijeli sudbinu većine tranzicijskih zemalja u pogledu utjecaja tranzicijskog procesa na društveni i gospodarski razvoj. Prelazak u kapitalistički sustav društvenog uređenja, uglavnom praćen prilično lošim iskustvima pretvorbe i privatizacije, imao je značajne posljedice obilježene negativnim predznakom. Razlike u društvenom i gospodarskom razvoju pojedinih dijelova zemlje su produbljene i značajno je izražena depopulacija određenih područja. Četvrtina stanovništva Hrvatske koncentrirana je u glavnom gradu, a problem nezaposlenosti kontinuirani je problem koji ne uspijeva riješiti niti jedna vladajuća struktura. (Đulabić, 2008., str. 306.)

Površina, broj stanovnika i gustoća naseljenosti uvelike variraju među jedinicama regionalne i lokalne samouprave te se uočavaju veliki regionalni razvojni dispariteti. U Hrvatskoj, kao i u drugim zemljama u Europi, postoji izravna veza između gustoće naseljenosti i ekonomske razvijenosti.

Tablica 3. prikazuje podatke o površini, broju stanovnika i gustoći naseljenosti po županijama u 2001.godine. Promatrajući podatke dolazi se do sljedećih zaključaka: grad Zagreb površinom je najmanja županija s najvećom gustoćom naseljenosti s čak 1217,41 stanovnikom/km² te ujedno i najrazvijenija i gospodarski najuspješnija hrvatska županija što ne čudi jer je glavni grad i središte svih zbivanja. Grad Zagreb ima najveću gustoću naseljenosti koja je 7,5 puta veća od gustoće naseljenosti Međimurske županije koja je na drugom mjestu po gustoći i čak 15,5 puta veći od gustoće naseljenosti Republike Hrvatske koja iznosi 78,4 stanovnika/km². Jasno je da je razmjer između razvijenosti grada Zagreba i ostatka Hrvatske iznimno velik što, naravno, otežava provedbu regionalne politike čiji cilj je prvenstveno podjednak razvoj svih regija i smanjenje razlike među njima.

Tablica 3.

Površina, broj stanovnika i gustoća naseljenosti po županijama u 2001.g.

ŽUPANIJA	površina km ²	broj stanovnika	gustoća naseljenosti stan/km ²
Zagrebačka	3.078	309.696	100,62
Krapinsko - zagorska	1.230	142.432	115,80
Sisačko - moslavačka	4.448	185.387	41,68
Karlovačka	3.622	141.787	39,15
Varaždinska	1.260	184.769	146,64
Koprivničko - križevačka	1.734	124.467	71,78
Bjelovarsko - bilogorska	2.638	133.084	50,45
Primorsko - goranska	3.590	305.505	85,10
Ličko - senjska	5.350	53.677	10,03
Virovitičko - podravska	2.021	93.389	46,21
Požeško - slavonska	1.821	85.831	47,13
Brodsko - posavska	2.027	176.765	87,21
Zadarska	3.643	162.045	44,48
Osječko - baranjska	4.149	330.506	79,66
Šibensko - kninska	2.994	112.891	37,71
Vukovarsko - srijemska	2.448	204.768	83,65
Splitsko - dalmatinska	4.524	463.676	102,49
Istarska	2.813	206.344	73,35
Dubrovačko - neretvanska	1.782	122.870	68,95
Međimurska	730	118.426	162,23
Grad Zagreb	640	779.145	1217,41

Izvor: Državni zavod za statistiku (2010.) Popis stanovništva iz 2001.g. [online]. Dostupno na: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_01_02/H01_01_02.html [8.prosinca 2010]

Cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Tri su osnovna strateška cilja za postizanje cilja politike regionalnog razvoja: (Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2010., str.1.)

1. RAZVOJ ŽUPANIJA I STATISTIČKIH REGIJA kojim se nastoji postići bolja povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s nacionalnim razvojnim prioritetima, a koji pruža osnovu za strateško planiranje i izradu razvojnih programa na županijskoj i razini statističkih regija uz uključenost partnerstva u kojem su zastupljene sve interesne skupine i koji su u suglasju s razvojnim prioritetima središnje razine.

2. RAZVOJ POTPOMOĞNUTIH PODRUČJA kojim se osigurava potpora svim područjima s društveno-gospodarskim razvojnim teškoćama za povećanje i optimalno korištenje njihova razvojnog potencijala. Glavni je cilj pridonijeti

ravnomjernijem regionalnom razvoju pomažući potpomognutim područjima da ostvare brži društveno-gospodarski razvoj i tako smanje zaostajanje za ostalim područjima Republike Hrvatske.

3. RAZVOJ POGRANIČNIH PODRUČJA koji se odnosi na stvaranje podloge za razvoj koordinirane, sustavne i strateški usmjerene suradnje na lokalnoj, regionalnoj i središnjoj državnoj razini, s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije kako bi se smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija u pograničnim područjima. Cilj će biti ostvaren jačanjem prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje, putem zajedničkih lokalnih i regionalnih inicijativa, uz uzimanje u obzir ciljeva gospodarske i društvene kohezije.

Odgovornost je za regionalni razvoj na nacionalnoj razini prvenstveno u nadležnosti Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva (MRRSVG), kao što je navedeno u Odluci o proglašenju zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (Narodne novine, 2009., broj 07/2009.).

Osim MRRSVG-a za provođenje instrumenata regionalne politike zaduženi su i : Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te Ministarstvo kulture. Potpora regionalnom razvoju također se osigurava korištenjem sredstava različitih međunarodnih financijskih institucija kao što su Europska investicijska banka, Razvojna banka Vijeća Europe, Svjetska banka te putem pretprijetne pomoći EU i bilateralne pomoći. (*online* izvor: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2010., str. 45.)

Razvojna politika EU zahtijeva uravnotežen razvoj europskog teritorija. Da bi se postigao sklad s glavnim prioritetima strukturne politike EU nužno je pripremiti integralne višegodišnje razvojne strategije koje će usmjeravati gospodarske i političke aktivnosti k održivoj zaposlenosti, unapređenju ljudskih resursa, postizanju društvene kohezije te razvoju gradskih i ruralnih sredina. Kao rezultat svega navedenog nastao je dokument naziva *Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013.* Strategija je temeljni planski dokument politike regionalnog razvoja na središnjoj razini koji se donosi sukladno razdoblju trajanja strategije Vladinih programa. Strategiju donosi Vlada Republike Hrvatske, a nositelj je njezine izrade ministarstvo nadležno za regionalni razvoj.

Dosadašnja je politika regionalnog razvoja Hrvatske prije svega bila usmjerena na lokalnu razinu, tj. gradove, općine ili čak naselja. Početkom procesa pristupanja EU na prijelazu stoljeća Hrvatska se počela preusmjeravati na srednju razinu razvoja, odnosno županije koje predstavljaju regionalnu razinu u nacionalnom kontekstu. Međutim, niti ta razina nije bila dovoljno snažna za europsku regionalnu politiku i strukturne fondove. Stoga se u Hrvatskoj trebala uvesti i statistički usporediva regionalna razina u kontekstu EU.

Od ožujka 2007. godine u Republici Hrvatskoj postoje tri nove satističke regije razine NUTS 2: Jadranska, Panonska i Sjeverozapadna Hrvatska. Regije ili države članice zadovoljavaju određene potrebe razvojnim inicijativama koje se financiraju iz strukturnih fondova EU. Promovira se stajalište da različiti profili regija zahtijevaju i različite razvojne strategije. Upravo je u tome važnost NUTS klasifikacije hrvatskog teritorija, posebice klasifikacije na NUTS 2 razinu jer ta razina predstavlja temelj regionalne politike te temelj za povlačenje sredstava iz financijskih izvora EU.

3. ISKORIŠTENOST PREDPRISTUPNIH FONDOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Svaka članica EU odvaja određeni financijski iznos za članstvo u EU. Sredstva koja se ulažu u programe pomoći, predpristupne programe i ostale fondove financiraju se davanjima poreznih obveznika iz zemalja članica. Stoga postoje različiti mehanizmi kontrole strogo namjenskog trošenja europskog novca, kao i kriteriji odabira projekata koji će se financirati iz sredstava EU. (Belić, 2008., str. 9.)

3.1. Iskustva novih zemalja članica EU

Unija je razvila programe pomoći zemljama Srednje i Istočne Europe kako bi što brže i kvalitetnije provele brojne gospodarske, političke i institucionalne reforme i zadovoljile kriterije za punopravno članstvo u EU. Najznačajniji i najizdašniji izvori te pomoći jesu programi Phare, ISPA i SAPARD.

Phare program je za razdoblje 2000.-2006. godine bio usmjeren na dva prioritetna područja: (a) izgradnju institucija potrebnih za ulazak u EU i (b) financiranje investicijskih projekata. ISPA program namijenjen je financiranju investicijskih projekata izgradnje transportne infrastrukture i infrastrukture povezane sa zaštitom okoliša. SAPARD program usmjeren je na rješavanje problema strukturnog prilagođavanja poljoprivrede i razvoja ruralnih područja zemalja kandidatkinja i na pružanje pomoći u provedbi zakonodavstva EU u području poljoprivredne politike. Kada zemlje kandidatkinje postanu članice EU uključuju se u zajedničku poljoprivrednu politiku i time dobivaju potporu za razvoj poljoprivrednog sektora. (Kersan-Škrabić, 2005., str. 249.)

Tablica 4.

Ukupna sredstva programa Phare, ISPA i SAPARD u razdoblju 1990.-2003. g. po zemljama korisnicama, u mil. €

zemlje	PHARE 1990.-2002.	ISPA 2000.-2003.	SAPARD 2000.- 2003.	Ukupno	Iskoristivost (izvršena plaćanja/odbr e-na sredstva) u %*
Bugarska	827,6	61,3	29,0	917,9	51,3%
Češka	490,5	90,0	26,3	606,8	53,4%
Estonija	195,0	32,3	15,9	243,2	56,2%
Mađarska	968,7	114,4	9,5	1.092,6	63,6%
Latvija	249,0	50,7	12,4	312,1	53,9%
Litva	330,4	71,2	25,2	426,8	44,6%
Poljska	2.099,5	376,2	42,5	2.518,2	49,4%
Rumunjska	1.084,6	136,4	37,5	1.258,5	40,5%
Slovačka	343,6	58,7	5,7	408,0	51,0%
Slovenija	195,7	22,0	5,3	223,0	60,1%

Izvor: European Commission (2003a;2003b;2004) i *vlastiti izračun autora

Budući da su posljednjim proširenjem zemlje SIE postale punopravne članice EU, mogućnost korištenja sredstava iz navedenih programa postupno se smanjuje jer se sada mogu koristiti sredstvima strukturnih fondova i Kohezijskog fonda. Tablica 4. prikazuje ukupna sredstva programa Phare, ISPA i SAPARD u razdoblju od 1990. do 2003. godine po zemljama korisnicama.

Promatrajući ukupne iznose sredstava dodijeljene kroz ova tri predpristupna fonda i stupanj njihove iskorištenosti podatci su osrednji. Iskoristivost se u prosjeku kreće oko 50% s tim da je najniža u Rumunjskoj, Litvi i Poljskoj u kojima je ispod 50%, a najviša u Mađarskoj i Sloveniji gdje iznosi 63,6%, odnosno 60,1%.

No, da bi se bolje shvatio učinak predpristupne pomoći na zemlje Sjeverne i Istočne Europe (SIE) dana je tablica 5. koja uspoređuje ekonomske pokazatelje prije i nakon korištenja sredstava iz predpristupnih fondova.

Podatci u tablici 5. pokazuju da je većina zemalja SIE povećala stope rasta BDP-a u razdoblju od 1998. do 2007. godine, ali nisu uspjele riješiti problem visokih stopa nezaposlenosti i niskih stopa zaposlenosti (u odnosu na EU).

Tablica 5.

Usporedba ekonomskih pokazatelja za zemlje Srednje i istočne Europe: učinci predpristupne pomoći

	Stope zaposlenosti			Stope nezaposlenosti			Stope rasta BDP-a		
	1998.	2002.	2007.	1999.	2002.	2007.	1998.	2002.	2007.
Bugarska	-	50,6	61,7	-	18,2	6,9	4,0	4,7	6,4
Češka	67,3	65,4	66,1	8,6	7,3	5,3	-0,8	1,9	6,1
Estonija	64,6	62,0	69,4	-	10,3	4,7	6,7	7,9	6,9
Mađarska	53,7	56,2	57,3	6,9	5,8	7,4	4,8	4,1	0,8
Latvija	59,9	60,4	68,3	14,0	12,2	6,0	4,8	6,5	10,0
Litva	62,3	59,9	64,9	13,7	13,5	4,3	7,6	6,9	9,8
Poljska	59,0	51,5	57,0	13,4	20,2	9,7	5,0	1,4	6,8
Rumunjska	64,2	57,6	58,8	7,1	8,6	6,4	-2,1	5,1	6,3
Slovačka	60,0	56,8	60,7	16,4	18,7	11,1	4,4	4,6	10,5
Slovenija	62,9	63,4	67,8	7,3	6,3	4,9	3,6	4,0	6,9
EU27	61,2	62,4	65,4	8,7	8,9	7,1	3,0	1,2	3,0

Izvor: *European Commission (2010c;2011a;2011b;2011c)*

Ono što treba istaknuti jest da se ne može uočiti izravna povezanost ostvarenih ekonomskih pokazatelja i primljene pomoći. Primjerice, Češka je dobila manje iznose pomoći od nekih drugih zemalja poput Rumunjske i Poljske, ali ima vrlo visoku stopu zaposlenosti (iznad prosjeka EU) i nisku stopu nezaposlenosti. Suprotno tome, Litva i Estonija imale su visoke stope rasta BDP-a u razdoblju od 1998.do 2007. godine, ali i niske stope zaposlenosti, odnosno visoke stope nezaposlenosti u usporedbi s Češkom.

Na temelju promatranih pokazatelja ne može se zaključiti da je pomoć EU putem različitih programa znatnije pridonijela razvoju zemalja SIE. To je razumljivo jer su njihove početne pozicije obilježene bitno drugačijom prošlošću od ostalih, slabije razvijenih zemalja EU (Grčke, Španjolske, Portugala). No, u svim su zemljama programi pomoći EU ostavili traga na razvoj infrastrukture, institucija i tržišta. Očito je da zemlje ne smiju očekivati kako će EU riješiti njihove gospodarske probleme, već moraju imati kvalitetnu razvojnu strategiju kojoj će pomoć EU biti samo jedan segment koji će pratiti i potpomagati realizaciju postavljenih ciljeva.

3.2. Stanje provedbe prve generacije predpristupnih programa pomoći (CARDS, Phare, ISPA, SAPARD) u Republici Hrvatskoj

Ministarstvo financija Republike Hrvatske sastavilo je izvješće za prvu polovicu 2010. g. o korištenju programa pomoći i predpristupnih programa Europske unije. U izvješću se nalazi i tablica 6. u kojoj se jasno prikazuje iznos sredstava dodijeljen Republici Hrvatskoj i postotak korištenja istih.

Podatci koji su navedeni u tablici 6. pokazuju izuzetan postotak ugovorenih i naplaćenih sredstava koji u polovici programa prelazi čak 90%. Tako su, primjerice, programi pomoći CARDS 2003. i CARDS 2004. ugovoreni u iznosu od 97,68%, odnosno 94,61%, a naplaćeni u iznosu 95,06%, odnosno 93,97%. Predpristupni programi PHARE 2005. i PHARE 2006. ugovoreni su u postotku većem od 85%, a naplaćeni u iznosu od 93,35%, odnosno 68,74%. Najmanji postotak ugovorenih sredstava je u programu SAPARD i iznosi 61,70%

Tablica 6.

Financijski pregled prepristupnih programa CARDS, PHARE, ISPA, SAPARD na dan 30.6.2010. , u mil. €

	CARDS 2003	CARDS 2004	PHARE 2005	PHARE 2006	ISPA	SAPARD
DODIJELJENA SREDSTVA	29	46	73	64	59	25
UGOVORENA SREDSTVA	28	44	63	54	558	15
UGOVORENO/ DODIJELJENO	97,68%	94,61%	87,38%	85,22%	94,91%	61,70%
PRIMLJENA SREDSTVA OD EK	28	43	63	45	27	13
PLAĆENO KRAJNIM KORISNICIMA	27	41	57	37	20	11
PLAĆENO/ UGOVORENO	95,06%	93,97%	90,35%	68,74%	41,47%	75,43%

Izvor: *Ministarstvo financija (2010.) Izvješće o korištenju prepristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. [online]. Dostupno na: http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Sabor_I_polovica_2010.pdf [31. siječanj 2011.]*

Iskustvo u korištenju prve generacije predpristupnih programa pomoći i predpristupnih fondova dostupnih Republici Hrvatskoj bilo je dobra podloga za pripremu nadolazećeg proračunskog razdoblja od 2007. do 2013.g. kad se otvara novi oblik pomoći u okviru Instrumenta za predpristupnu pomoć (programa IPA).

3.3. Instrument predpristupne pomoći

Instrument prepristupne pomoći - IPA (eng. *Instrument for Pre-Accession assistance*) novi je program pomoći za razdoblje od 2007. do 2013. g. koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, Phare, ISPA i SAPARD.

Osnovni su ciljevi programa IPA pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje strukturnih fondova. Republika Hrvatska korisnica je IPA programa i to od 2007. godine do trenutka stupanja u članstvo EU. Za sveukupnu koordinaciju programa IPA u Hrvatskoj zadužen je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, a za sveukupno financijsko upravljanje Ministarstvo financija.

3.3.1. Komponente IPA programa

Program IPA sastoji se od sljedećih pet komponenti: 1) IPA I - jačanje kapaciteta i izgradnja institucija; 2) IPA II - prekogranična suradnja; 3) IPA III - regionalni razvoj; 4) IPA IV - razvoj ljudskih potencijala; i 5) IPA V - ruralni razvoj.

Prva komponenta uključuje prilagodbu i jačanje demokratskih institucija, javne administracije i organizacije koje su odgovorne za primjenu i provedbu zakonodavstva EU. Ova komponenta nastavak je aktivnosti koje su se provodile u okviru programa Phare, osim njegova gospodarskog dijela i dijela koji se odnosi na socijalnu koheziju.

Druga komponenta pruža potporu programima koji se odnose na prekograničnu suradnju graničnih regija Hrvatske i susjednih zemalja članica EU te zemalja potencijalnih kandidata. U okviru programa IPA 2007. – 2013. Hrvatska sudjeluje u sljedećih šest programa prekogranične suradnje:

- Prekogranični program Mađarska – Hrvatska
- Prekogranični program Slovenija – Hrvatska
- Jadranska prekogranična suradnja
- Prekogranični program Hrvatska - Bosna i Hercegovina
- Prekogranični program Hrvatska - Crna Gora
- Prekogranični program Hrvatska – Srbija

Treća komponenta priprema Hrvatsku za korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj, jednog od strukturnih fondova koji će Hrvatskoj biti dostupni nakon ulaska u punopravno članstvo Europske unije. Komponenta „Regionalni razvoj“ bit će provedena putem operativnih programa koji su praktični instrument za izvođenje svih komponenti na operativnoj razini. Program IPA "Regionalni

razvoj” obuhvaća tri operativna programa: OP “Regionalna konkurentnost”, OP “Promet “ i OP «Zaštita okoliša».

Četvrta komponenta uključuje mjere koje će unaprijediti sustave i administrativni kapacitet na području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne inkluzije skupina i pojedinaca u nepovoljnu položaju te umreženje s partnerima iz nevladinog sektora.

I naposljetku, peta komponenta pruža potporu Hrvatskoj u razvijanju politike ruralnog razvoja i pripremi za provedbu i upravljanje zajedničkom poljoprivrednom politikom EU. Glavni je naglasak komponente IPA „Ruralni razvoj“ na proizvodnji hrane i ruralnom razvoju. Komponenta se oslanja na program SAPARD i slična je postpristupnom Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj.

3.3.2. Financijski okvir

U okviru programa IPA u tijeku je ugovaranje i provedba ugovora za svih pet komponenti. U tablici 7. dan je prikaz dodijeljenih sredstava od 2007. do 2010. godine. Uspoređujući podatke iz tablice 7. s podacima iz tablice 6. u kojoj je dan prikaz postotka iskorištenosti svih predpristupnih programa koji su bili na raspolaganju RH do 2007. g, od kad postaje aktualan program IPA, jasno je da su postotci iskorištenosti IPA programa znatno manji.

Tablica 7.

Financijski pregled prepristupnog programa IPA, komponente I – V na dan 30. 6. 2010. g., u mil. €

	IPA I 2007.	IPA I 2008.	IPA II 2007.-2008.	IPA III 2007.-2009.	IPA IV 2007.-2009.	IPA V 2007.-2010.
DODIJELJENA SREDSTVA	44	41	5	142	38	102
UGOVORENA SREDSTVA	30	6	1	6	12	3.
UGOVORENO/ DODIJELJENO	67,59%	16,62%	19,91%	4,54%	33,19%	4,00%
PRIMLJENA SREDSTVA OD EK	16	8	0,8	42	14	11
PLAĆENO KRAJNIM KORISNICIMA	11	5	0,6	1	2	0.00
PLAĆENO/ UGOVORENO	48,18%	80,85%	60,73%	16,92%	22,34%	0,00%

Izvor: Ministarstvo financija (2010.) Izvješće o korištenju prepristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. [online]. Dostupno na: http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Sabor_I_polovica_2010.pdf [31. siječanj 2011.]

Za planiranje proračuna Republike Hrvatske važno je naglasiti da se sredstva predviđena proračunom EU u pojedinoj godini ne iskorištavaju u istoj godini, nego implementacija traje tri do pet godina, ovisno o programu. U skladu s tim potrebno je rasporediti alocirana sredstva iz jedne godine proračuna EU u nekoliko godina proračuna Hrvatske, a prema predviđenoj dinamici trošenja sredstava po godinama.

Od ugovorenih sredstava najveći postotak ima program IPA I iz 2007. i to 67,59%, dok su preostala četiri programa s postotkom ugovorenosti ispod 35%. Najniža iskorištenost je kod programa IPA V 2007.-2010. sa samo 4,0% ugovorenih sredstava od ukupno dodijeljenih, odnosno namijenjenih za taj program. Znači, u razdoblju od 2007.do 2010.godine Hrvatskoj je dodijeljeno 374,57 milijuna eura kroz pet komponenti programa IPA. Od toga je Republika Hrvatska ugovorila sredstva u iznosu od 60,6 milijuna eura, što je 16,17% ukupno dodijeljenih sredstava.

Podatci Ministarstva financija i delegacije EU u Hrvatskoj govore da je za četiri pretpriputna programa (CARDS, PHARE, ISPA, SAPARD) na raspolaganju bilo 297 milijuna eura. Za projekte su ugovorena 262,4 milijuna eura, što znači da je iskorišteno 86,91 % sredstava koja su bila na raspolaganju. Kad tome pribrojimo malu iskorištenost posljednjeg programa pomoći prije ulaska u EU, IPA, koji je zamijenio sve prijašnje fondove i vrijedi do 2011., ukupna iskorištenost je upola manja, točnije 48,13 %.

Jedan od razloga slabe iskorištenosti je i činjenica da je Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (SAFU), nadležna za upravljanje novcem, natječajne procedure, ugovaranje, plaćanje, računovodstvo te izvještavanje o financiranju cjelokupne nabave u decentraliziranom sustavu provedbe programa iz fondova EU u Hrvatskoj, osnovana tek 2007. godine. Takav zastoj u izgradnji infrastrukture pridonio je usporavanju. Rezultat je da je danas istodobno raspisano mnogo natječaja na koje se jednostavno ne stigne prijaviti. (*online* izvor: Lider : EU fondovi, 2010.)

S obzirom na krizna vremena brojni se poduzetnici raspituju o fondovima EU da bi osigurali novac za lakše preživljavanje. Fondovi, međutim, nisu namijenjeni rješavanju problema takve vrste. Da bi povećali iskorištavanje rezerviranih sredstava iz programa trebali bi pokušati naučiti nešto iz tuđih primjera. Ni u tome Hrvatska ne prolazi najbolje. Nedostaje nam kultura suradnje. Situacija bi se mogla popraviti kad bi se iskoristila iskustva zemalja susjeda jer suradnja nije samo dobrodošla, ona je nužnost prema europskim pravilima.

4. ZAKLJUČAK

U posljednje se vrijeme sve više govori o predpristupnim fondovima kao rješenju problema za financijske teškoće države, regija, gradova, općina, tvrtki pa i osoba. Predpristupni fondovi su u stvarnosti visoko organizirani sustavi programa s jasnim načinima upravljanja, detaljno raspisanim pravilima procedura i razvijenim sustavima kontrole. Nastali su u devedesetim godinama prošlog stoljeća početkom procesa širenja EU na bivše socijalističke zemlje kao priprema budućih zemalja članica za integraciju u EU. Tijekom 90-ih godina nastali su CARDS, Phare, ISPA, SAPARD, a 2006.godine ustanovljen je jedan jedinstveni fond namijenjen isključivo zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama. Punog naziva Instrument za predpristupnu pomoć (IPA) trenutno je u cijelosti namijenjen Hrvatskoj, Turskoj i Makedoniji te djelomično potencijalnim kandidatima Bosni i Hercegovini, Srbiji, Crnoj Gori, Albaniji i Kosovu.

Što se tiče ukupne iskorištenosti predpristupnih fondova dostupnih Hrvatskoj prije IPA, a pritom se misli na CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD, postotak iskorištenosti je zadovoljavajuće visok i u prosjeku iznosi 86,91%. Uspoređujući te rezultate s prosječnim postotkom iskorištenosti sredstava iz tih predpristupnih fondova na analizi novih članica EU koji iznosi u prosjeku 50% Hrvatska pokazuje dobre rezultate.

No, kad se analizi iskorištenosti pribroji dosadašnja iskorištenost IPA programa brojke pokazuju potpuno drugačiju sliku, točnije, ukupna iskorištenost pada ispod 50%. Kao jedan od razloga za to spominje se nedostatak ažurnosti i zastoje u raspisivanju natječaja. Isto tako, Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (SAFU), nadležna za upravljanje novcem, natječajne procedure, ugovaranje, plaćanje, računovodstvo te izvještavanje o financiranju cjelokupne nabave, osnovana je tek 2007. godine, što je svakako pridonijelo zastoju u provedbi programa.

U Hrvatskoj nedostaje znanja i informacija o realiziranim projektima, o budućim natjecajima i mogućnostima trošenja novca iz EU fondova, iako se približava razdoblje (2012.-2013.) kada se pretpostavlja da će kao članica na raspolaganju imati nekoliko milijardi eura iz tih izvora. Naime, Hrvatskoj se ulaskom u EU otvaraju tri nova fonda koji su instrumenti kohezijske politike EU: Kohezijski fond (za okoliš, prometnu infrastrukturu), Europski fond za regionalni razvoj (koncentriran na smanjenje ekonomske neravnoteže između regija i socijalnih grupa u EU) te Europski socijalni fond (za zapošljavanje). U buduću, sve više novca EU bit će namijenjeno konkretnom gospodarstvu, poduzetnicima, gradovima i općinama.

Europska unija pruža brojne mogućnosti, brojne primjere rješavanja regionalnih problema, ali se i sama istovremeno nalazi pred velikim izazovima buduće regionalne politike. Nove članice moći će iskoristiti prednosti ekonomskog integriranja s jedinstvenim tržištem EU, koje podrazumijeva i slobodno kretanje robe, kapitala i u roku sedam godina i rada. Ovo će otvoriti

mnoge prilike novim članicama (za trgovinu, ulaganja i zaposlenost), ali donijet će im i značajne izazove u obliku pojačanog konkurentskog pritiska i strože regulacije. Hrvatskoj stoga preostaje jedino traženje svog mjesta među brojnim europskim regijama. Pri tome se ne smije čekati da EU riješi interne probleme zemlje, već valja biti svjestan da interese Hrvatske ne može nitko zastupati bolje od nas samih. Učenje na iskustvima i greškama drugih postaje nužno za opstanak u budućnosti.

LITERATURA

Ardy, B., *The development of the EU Budget and EMU*. U: Baimbrige, M. and Whyman, P., *Fiscal Federalism and European Economic Integration*, London, Routledge, 2004.

Barić-Punda, V., *Hrvatska i EU: izazovi integracije*, Split, Ekonomski fakultet, 2005.

Belić, M., *EU fondovi: Vodič kroz europske fondove 2008.-2013.*, Zagreb, Novum d.o.o., 2008.

Đulabić, V., Moderna regionalna politika u Hrvatskoj: stanje i šanse, u: Pusić, E. (ur.) *Hrvatska država i uprava – stanje i perspektive*, Zagreb, HAZU, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, 2008.

European Commission (2003a) *Sapard Annual Report- Year 2002* [online]. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/agriculture/publi/reports/sapard2002/>

full_en.pdf [23. veljače 2011.]

European Commission (2003b) *2002 Report on PHARE and the preaccession instruments for Cyprus, Malta and Turkey* [online]. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0497:FIN:EN:PDF> [23. veljače 2011.]

European Commission (2004.) *The mini ISPA Report 2000-2003*, DG Regional Policy [online]. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/ispa/pdf/mini00_03.pdf [23. veljače 2011.]

European Commission (2010a) *Eurostat: BDP per capita 2007.g* [online]. Dostupno na : <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show>. [16. studeni 2010.]

European Commission (2010b) *Eurostat: Total population* [online]. Dostupno na : <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table> [15. studeni 2010.]

European Commission (2010c) *Eurostat: Unemployment statistics* [online]. Dostupno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics[23. veljače 2011.]

European Commission (2010d) *Financial Programming and Budget : Funds by member state* [online]. Dostupno na: http://ec.europa.eu/budget/media/interactive/funds_by_member_state/index_en.htm [23. studeni 2010.]

European Commission (2011a) *Eurostat: Employment rate* [online]. Dostupno na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsiem010&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1> [23. veljače 2011.]

European Commission (2011b) *Eurostat: GDP per capita in Purchasing Power Standards (PPS) (EU-27 = 100)* [online]. Dostupno na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010> [23. veljače 2011.]

European Commission (2011c) *Eurostat: Growth rate of GDP volume - percentage change on previous year* [online]. Dostupno na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020> [23. veljače 2011.]

Grgić, M. i Bilas, V. , *Međunarodna ekonomija* ,Zagreb, Lares plus d.o.o., 2008.

Instruments for Cyprus, Malta and Turkey [online]. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0497:FIN:EN:PDF> [23. veljače 2011.]

Hansen, J.D. i Nielsen, J.U., *An Economic Analysis of the EU*, 2. izdanje, London, McGraw-Hill International, 1997.

Jovančević, R., *Ekonomski učinci globalizacije i Europska unija*, Zagreb, Mekron promet d.o.o., 2005.

Kardum, K. (2010.) *Lider : Eu fondovi* [online]. Dostupno na: <http://www.liderpress.hr/Default.aspx?sid=102403> [1. veljače 2011.]

Kersan-Škabić, I. (2005.) *Koliko je Hrvatska spremna iskoristiti sredstva regionalne politike Europske unije? Primjer Istre* [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/Eu3/kersan-skabic.pdf> [3. veljače 2011.]

Mattli, W., *The logic of regional integration. Europe and beyond*. Edinburgh: The Cambridge university press., 1999.

Ministarstvo financija (2010.) *Izješće o korištenju prepristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010.* [online]. Dostupno na: http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Sabor_I_polovica_2010.pdf [31. siječnja 2011.]

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva (2010.) *Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske* [online]. Dostupno na http://www.mrrsvg.hr/UserDocsImages/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf [10. prosinac 2010.]

Narodne novine(2009.) *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave* [online]. Zagreb: Narodne novine d.d., broj 07/2009. Dostupno na : http://hidra.srce.hr/arhiva/263/44262/narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_77_1859.html [10.prosinac 2010.]

Šimović, H. i Šimović, J., *Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije*, Zagreb, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, 2006.

Vlatka Bilas, Ph. D.

Assistant Professor
Faculty of Economics and Business-Zagreb
E-mail: vbilas@efzg.hr

Sanja Franc, univ. spec.oec.

Research Assistant
Faculty of Economics and Business-Zagreb
E-mail: sfranc@efzg.hr

Aleksandra Cota

Student
Faculty of Economics and Business-Zagreb
Trg J.F. Kennedy 6, 10 000 Zagreb
E-mail: aleksandra.cota@yahoo.com

**EUROPEAN UNION PRE-ACCESSION FUNDS AND THE
REPUBLIC OF CROATIA*****Abstract***

Pre-accession funds are one of the most important regional policy instruments available to the candidate countries. They have been available to the Republic of Croatia since 2001 through the CARDS assistance programme, and through PHARE, ISPA and SAPARD, and since 2007 through IPA, a unique instrument of pre-accession assistance. Our aim is to explain each of the pre-accession funds, their role and importance, and to see to which extent Croatia has used them. Experience in using the pre-accession funds is a good foundation and an opportunity for the Republic of Croatia to get prepared for other regional policy instruments that will be available when Croatia becomes a full member. The experience of new member states is used for comparison with the current position of the Republic of Croatia.

Key words: regional policy, pre-accession funds, structural funds, the Republic of Croatia, EU member states

JEL classification: F15, F36

